

ליקוטי מוהר"ן בפרשה - 109

פרשת 'ראה' - ה'תשפ"ב / הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

מבוסס על ליקוטי הלכות הל' בשר וחלב (הלכה א')

שמיטת כספים / תקנת פרוזבול / לעשותו בזמן / איך לקיים מצות שמיטת כספים / פרוזבול מועיל כי שמיטת כספים עתה מדרבנן / טעם שעל איסור קרחה נזכר שאנחנו בנינו לה' / מצוה ללמוד סימני המינים הטהורים והטמאים / הנס של ר' חיים עם החגב / לא להרוס את הקיר כדי שיהיה זכר לנס / מצוה ללמוד סימני חגבים גם אם לא אוכלים חגבים / בלימוד התורה צריך שתהיה מתיקות בלימוד / איסור בשר וחלב נזכר ג' פעמים בתורה / למעט בהמה טמאה, עוף וחיה / בטעמי מצות איסור בשר וחלב / דבר שהוא בלאים אין לו ממונה מתחילת הבריאה / אחרי שהפירות כבר הורכבו הם מותרים באכילה / סמיכות מצות ביכורים ללבן הארמי / התרפים של לבן היו אומרים עתידות / טעם במצות ביכורים / היו עושים עבודה זרה מבכורים / גאונות הרגוצ'ובער ואמירת החזו"א על ר' חיים קנייבסקי / תערובת 'שכונית' ותערובת 'מגית' / מצות חלה - משום שהיא 'ראשית' / לרמב"ם היו עושים בשר וחלב לעבודה זרה / ספר קרית מלך של ר' חיים קנייבסקי / בבוכדנצר היה אוכל בכל יום בשר בחלב להגביר אכזריותו / ע"י ביטול בשר בחלב מחזירים את החלב להיות דם / הטעם שדגים מותרים מעיקר הדין בחלב/ הטעם שמדאורייתא מותר בשר עוף בחלב / בעוף צריך שחיתת סימן אחד ולכן הדם שלו צריך כיסוי

שמיטת כספים

א. אנו נמצאים בפרשת 'ראה', והיום נעסוק בעו"ה במצוה של בשר וחלב אך לפני כן נאמר משהו אקטואלי לשנה שלנו שנת השמיטה. בסוף הפרשה מוזכר ענין שנת השמיטה בענין שמיטת כספים. כמו שכתוב (דברים טו, א-ג): "מִקֵּץ שְׁבַע שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה, וְזֶה דְבַר הַשְּׁמִטָּה שְׁמוֹט כָּל... אֲשֶׁר יִשֶׁה בְרַעְיוֹ, לֹא יִגֶשׂ אֶת רַעְיוֹ וְאֶת אֲחִיו, כִּי קָרָא שְׁמִטָּה לָהּ, אֶת הַנֶּכְרִי תִגֶשׂ וְאֲשֶׁר יִהְיֶה לָּךְ אֶת אֲחִיךָ תִשְׁמַט יָדְךָ". יש דין בתורה שנקרא 'שמיטת כספים' והיא נוהגת לפי ההלכה דוקא בסוף השנה. ולכן אדם שהלוח לחבירו כסף, והגיע סוף שנת השמיטה אז יש מצוות עשה לומר: 'משמט אני' - ולוותר על החוב.

וזה לא דבר פשוט להלוות כסף, בזמן כזה שאתה יודע שיש סיכוי שתצטרך לוותר על החוב. לכן אומרת התורה (שם טו, ט): "הַשְּׁמֵר לָךְ פֶּן יִהְיֶה דְבַר עִם לְבָבְךָ בְּלִיעַל לְאִמֹר קָרַבָה שְׁנַת הַשְּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרַעְיוֹ עֵינֶךָ בְּאֲחִיךָ הָאֲבוֹיֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עָלֶיךָ אֵל ה' וְיָהּ בְךָ חֲטָא, נִתְּוֹן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא יֵרַע לְבָבְךָ בְּתִתְּךָ לוֹ".

תקנת פרוזבול

ב. אבל כתוב בגמרא בגיטין (דף לו:) שראה הלל שהעשירים נמנעים מלהלוות כסף לעניים, מחשש שהחוב ישמט, ולכן עמד והתקין פרוזבול. ויש בזה נפקא מינה להיום, כי צריך לעשות פרוזבול, וזה דבר מאוד קל, רק שצריך לזכור לעשות אותו. ומה ההיגיון והפנטנט שעומד מאחורי הפרוזבול? כתוב בפסוק: "לֹא יִגֶשׂ אֶת רַעְיוֹ וְאֶת אֲחִיו, אִסּוּר לָךְ כְּאִדָּם פְּרִטִי לִיגוֹשׁ אֶת אֲחִיךָ, אֲבָל בֵּית דִּין כֵּן יִכּוּלִים לִיגוֹשׁ וּלְגַבּוֹת אֶת כֶּסֶף הַהֲלוּאָה, וְהַתְקַנָּה בְּפְרוּזְבוּל - הִיא לְמִסּוּר אֶת שֹׁטֵר הַהֲלוּאָה לְבֵית הַדִּין, וּבֵית הַדִּין גּוֹבֵה בְּשִׁבְלֵי אֶת הַחֹב".

צריך לעשות את הפרוזבול בזמן

ג. אלא שכדי שהפרוזבול יעבוד צריך שתמסור בהקנאה (על ידי חתימה על הפרוזבול ולא צריך בפועל) את החובות שחייבים לך לבית דין קודם מוצאי שבת השמיטה, כי ברגע שהסתיימה שנת השמיטה (בין השמשות של ר"ה של השנה השמינית) אז השביעית משמטת והחוב נפקע.

היום ברוך ה' יש הרבה בתי דין חשובים שהדיינים שם מפרסמים נוסח של שטר פרוזבול (וגם מפיצים את זה גם ברשת וכו'), ובשטר הפרוזבול כתוב: שנה זו היא זו שנת השמיטה, ויש לי חובות בשטר ובעל פה על אנשים ועל בנקים והריני מוסר לבית הדין בעיר פלונית לדיינים פלוני ופלוני ופלוני את החובות, וכך אוכל לגבות אותם בכל זמן שארצה, וחותרים עדים על השטר הזה שהוא מוסר לבית דין את החובות, ולא צריך לעשות יותר מזה.

והדבר הזה הוא חשוב מאוד, לכל אחד יש השקעות, בנקים, והלוואות פרטיות, ולכן מאוד חשוב לעשות את שטר הפרוזבול. למעשה, לא כדאי לעשות אותו מוקדם, כי הפרוזבול מועיל על השטרות שהיו קודם חתימת הפרוזבול, אבל לא על השטרות שיהיו אחריו, ולכן נוהגים לחתום על הפרוזבול בסוף חודש אלול, (למי שנוסע לאומן שם בדרך מחלקים שטרות של פרוזבול כדי שלא ישכחו, אבל עדיף לעשות גם בארץ לפני הנסיעה).

כיצד בכל אופן כן לקיים מצות שמיטת כספים

ג. אבל יוצא שאם אדם עושה פרוזבול, הוא מפסיד את מצות שמיטת כספים, ולכן יש מנהג טוב בעם ישראל שאחרי מסירת הפרוזבול, אחד נותן לשני הלוואה כמה שקלים, ואז השמיטה משמטת את החוב הזה, כיון שהוא נעשה אחר חתימת הפרוזבול, ובוזה זוכים לקיים אפי' במשהו את מצוות שמיטת כספים מהתורה.

פרוזבול מועיל כי שמיטת כספים בזמן הזה היא רק דרבנן

ד. ולכאורה קשה, הרי התורה לא רוצה שנעשה פטנטים כאלה, כדי לבטל את מצות השמיטה? אלא כיון ששביעית בזמן הזה היא רק מדרבנן, כי השביעית נוהגת מהתורה רק בזמן שיש יובל, ויובל נוהג אחת ל-50 שנה רק בזמן שרוב יושבי ארץ ישראל עליה, אבל אם רוב ישראל לא יושבים בה, לא נוהג יובל, (למשל היום יש כ-16 מיליון יהודים, מתוכם רק כ-7 מיליון נמצאים כאן בארץ ישראל, והרוב כ-9 מיליון נמצאים בכל העולם, ואין לנו רוב יהודי בארץ ישראל - ולא נוהג יובל), וכיון שאין יובל גם מצות שמיטת כספים אין נוהג מהתורה, אלא מדרבנן, וזו הסיבה שמועיל הפרוזבול, וכל אחד יזכור בסוף השנה לעשות את שטר הפרוזבול.

טעם שעל איסור קרחה נזכר שאנחנו בנינו לה'

ה. כתוב בפרשה (יד, א-ב) "בָּנִים אֲתֶם לָהּ אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא תִשְׁמְרוּ קִרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַת, כִּי עִם קְדוּשַׁת אֲתֶם לָהּ אֱלֹהֵיךָ וּבֶךָ בָּחַר ה' לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה" מסביר רבי נתן (ברכת השחר ג, מה), מהו הקשר בין "בָּנִים אֲתֶם לָהּ אֱלֹהֵיכֶם" - לבין "לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא תִשְׁמְרוּ קִרְחָה"? כי אנחנו 'בנים' של קב"ה מצד הנשמה האלוקית שלנו שהיא בחי 'בן', ואף שיש לנו את הגוף שהוא הנפש הבהמית בחי 'עבד', אנחנו שילוב של 'בן' ו'עבד' - הגוף הוא 'עבד' הנשמה היא בחי 'בן' ואומר הקב"ה: היות שמצד הנשמה שלכם: 'בָּנִים אֲתֶם לָהּ אֱלֹהֵיכֶם', לכן כשבן-אדם נפטר הנשמה חוזרת להיות רק 'בן' להקב"ה, ויוצא שהנפטר עולה למדרגה יותר גבוהה.

הסימנים כדי לדעת מה מותר לאכול ומה לא לאכול? אבל יש עוד מצוה בפני עצמה, לדעת ולדרוש את הסימנים ולהכיר אותם, גם אם אתה לא מתכוון לאכול חגב אף פעם בחיים שלך, יש לך מצוות עשה דאורייתא לדעת את סימני החגבים, מה מותר ומה אסור, וזו מלבד המצוה של לימוד תורה של כל התורה, יש מצוה ללמוד את הסימני ולהכיר בהם. וזה נוגע גם לנו, ללמוד את סימן פ"ה בשו"ע יורה דעה, ולפחות את הרש"י בפרשה שלנו.

בלימוד התורה צריך שתהיה מתיקות בלימוד

י. ואם אנחנו עוסקים במצוות לימוד תורה, יש עוד חידוש יפה שאומר רבי חיים קנייבסקי, שיש ענין שהלימוד תורה יהיה מתוק, אפילו יותר מענין של ידיעת התורה. התורה אומרת כמה פעמים: (שמות ח, א) "אָרְץ זְבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ", הסדר הוא קודם חלב ואחר כך דבש. וקשה, הרי כתוב (שיר ד, יא): "דָּבַשׁ וְחֶלֶב תַּחַת לְשׁוֹנֶךָ", קודם דבש ואחר כך חלב?

והתשובה: מה אוכלים יותר דבש או חלב? חלב – הוא דבר מזין אדם אוכל בכל יום, לעומת זאת דבש שזה ממתקים, אדם אוכל רק לפעמים, ולכן תמיד אומרת התורה "אָרְץ זְבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ", קודם חלב ואחר כך דבש. לעומת זאת הפסוק "דָּבַשׁ וְחֶלֶב תַּחַת לְשׁוֹנֶךָ" – נדרש בגמ' בחגיגה (דף יז.) על תורה, על הלשון המדברת דברי תורה. ושם הדבש קודם לחלב, כי הדבש נמשל למתיקות של התורה, ללמדך שזה עיקר העסק בתורה – וצריך להקדים את המתיקות בתורה, כי העיקר שיהיה לאדם מתיקות בלימוד תורה, שהתורה תהיה לך מתוקה. יש בזה חכמה לאבא ולרב להעביר לבנו ותלמידו את המתיקות בתורה, להשמיע לו דברים מתוקים ויפים שישמחו אותו, כדי שעל ידי זה הוא יוכל להתקשר ללימוד של התורה.

איסור בשר וחלב זכור ג' פעמים בתורה

יא. ובסוף פרשת סימני טומאה טהרה, כתוב את האיסור של נבלה, ובסוף הפסוק כתוב את איסור בשר בחלב: "כִּי עִם קְדוּשַׁת אֲתָהּ לַה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תִבְשַׁל גְּדֵי בַחֲלָב אֲמוֹ". ואיסור זה כתוב שלוש פעמים בתורה בפרשת 'משפטים', בפרשת 'כי תשא', והשלישי בפרשתנו 'ראה'. ולמה שלוש פעמים? רש"י (שמות כג, ט) אומר: "אחד לאיסור אכילה, ואחד לאיסור הנאה, ואחד לאיסור בישול" (גמ' חולין קטז). ז"א, אסור לבשל בשר וחלב – גם אם אתה לא אוכל את זה, (למרות שאין לנו כל כך מציאות לבשל בשר בחלב, אבל לפעמים יכול לקרות כזה דבר למשל אם אדם שופך לפח שאריות של רוטב בשרי רותח, ויש שם קופסה של גבינה, ואז יכולים לעבור על איסור בישול בשר בחלב, ולכן אפילו שזה נפקא מינה קצת רחוקה, בכל אופן צריך להיזהר בענין הזה). וכן אם גוי אומר ליהודי לבשל לו, יש איסור מהתורה על הבישול בפני עצמו, גם אם אתה לא נהנה מזה ולא אוכל.

למעט בהמה טמאה, עוף וחייה

יב. רש"י בפרשה (דברים יד, כא) מביא פירוש אחר (בשם הגמ' חולין קיג.) למה כתוב שלוש פעמים "לֹא תִבְשַׁל גְּדֵי בַחֲלָב אֲמוֹ". כי

אבל כשאדם עושה קרחה ומתגודד על הנפטר, והוא מאוד מצטער על החלק ה'עבד' שבאדם. ולכן אף שודאי ענין הפטירה הוא מאוד קשה לאבלים, אנחנו מבינים שקוברים באדמה רק את חלק ה'עבד' שבאדם, ואילו חלק ה'בן' שהיא הנשמה – היא עולה לשמים למקומה בגן עדן. וכיון ש-"בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם" – לכן אל תעשו קרחה למת וכו'.

מצוה ללמוד סימני המינים הטהורים והטמאים

ג. מיד אחר כך כתוב: "לֹא תֹאכַל כָּל תוֹעֵבָה..." וכותבת לנו התורה את הבהמות המותרות לאכילה, וכן את סימני הטהרה שלהן. ואחר כך כתוב את הבהמות האסורות שאין להם את כל סימני הטהרה. ואת סימני הדגים המותרים, ואת העופות האסורים.

ושם כתוב את איסור שרצים, כמו שכתוב: "וְכָל שֶׁרֵץ הָעוֹף טָמֵא הוּא לָכֶם לֹא יֵאָכְלוּ", ופירש"י: "זבובים, וצרעים, וחגבים טמאים". ידוע שרבי חיים קנייבסקי חיבר ספר שנקרא 'קרני חגבים', שבו הוא כתב באריכות את הסימנים של החגבים המותרים באכילה ואילו חגבים אסורים באכילה. היום רוב עם ישראל לא אוכלים חגבים, רק אצל התימנים, ויש גם במרוקאים שהיו אוכלים חגבים, ולמרות שה'אור החיים' הקדוש יצא ממש בתוקף גדול מאוד כנגד אכילת חגבים. חמי סיפר לי שבמרוקו הוא זוכר שאכלו חגבים. כי מרוקו קרובה למדבר סהרה, והיו מגיעים למרוקו מידי פעם ענני ארבה, והחגבים היו באים וגורמים לבצורת ולרעב גדול, ולא היו משאירים כלום, ולא היה מה לאכול, ולכן היו צדים את החגבים ואוכלים אותם. פה בארץ ישראל רק התימנים היו אוכלים את החגבים. רש"י הקדוש כותב, שאין להם מסורת, והם לא בקיאים בסימני החגבים, ולכן הם לא אוכלים חגבים.

הנס של ר' חיים עם החגב

ז. שוב, רבי חיים קנייבסקי כתב ספר שלם בענין החגבים, שהוא עבד עליו קשה מאוד, וידוע גם הנס המפורסם שהיה לו, שפעם תוך כדי הלימוד היה לו איזה ספק בענין של הסימנים של החגבים, ואז הגיע מהחלון חגב על השולחן שלו, והוא בדק אותו. וכך היה פעמיים, כי אחרי שבוע הוא שוב הסתפק באיזה ענין, ושוב פעם הגיע החגב על השולחן, והוא בדק אותו.

לא להחם את הקיר כדי שיהיה זכור לנס

ח. ומסופר כשנפטרה אשתו הרבנית, הוא רצה שהבן שלו יבוא לגור לידו, הבן שלו קנה את הדירה הסמוכה לרבי חיים קנייבסקי, והיו צריכים לשבור קירות, ולסדר את הבתים. ובאמצע הלילה ר' חיים פתאום נזכר בקיר שעמד עליו החגב, ונבהל שמא שברו אותו, וצריך לשמר את מקום הנס כדי לזכור את הנס. ולכן קם בלילה ובדק וראה שב"ה לא שברו את הקיר הזה.

מצוה ללמוד סימני חגבים גם אם לא אוכלים חגבים

ט. והשאלה, כיון שהאשכנזים לא אוכלים חגבים, למה הוא כתב באריכות את סימני החגבים? רבי חיים מסביר (קרני חגבים סי' א'), שלפי הרבה שיטות יש שתי מצוות עשה, יש מצוה לדעת את

התורה, הרי בעיקר אוכלים בשר בבית המקדש, קרבן שלמים וכו', לכן שם מזהירה התורה "לֹא תִבְשֵׁל גְדֵי בְחַלְבֵי אֲמוֹ", תיזהר לא לבשל את הבשר בחלב. ולכן בפרשת המועדות של שלושה רגלים, שם עיקר הדרשה היא אזהרה על איסורי – בישול, אכילה, והנאה. לעומת זאת פרשת ראה עוסקים בסימני בהמות המותרות והאסורות וכו', ושם אומר לך רש"י את הדרשה: שיש איסור בשר וחלב רק בבהמה טהורה, לא בחיה, לא בעוף ולא בבהמה טמאה. בבחינת 'דבר הלמד מעניינו' – שמתוך הענין בעצמו אנחנו יודעים לפרש על מה מדברים, בפרשת הרגלים וקרבנות, לומדים את ג' איסורי בישול, אכילה והנאה, אבל כשמדברים על בהמות, עופות וחיות המותרות, זה בא למעט שהאיסור דוקא בבהמה טהורה, ולא בחיה ועוף, ובבהמה טמאה. הכל מדויק.

בטעמי מצות איסור בשר וחלב

טו. אמרנו שאיסור בשר וחלב יש בו ג' איסורים בישול אכילה והנאה, ומהו באמת הטעם של איסור בשר וחלב? באמת זוהי גזירת הכתוב, וזהו רצונו יתברך. אלא שאחרי הכל, הראשונים כתבו כמה טעמים, ונאמר שלושה מהטעמים. הטעם הראשון – מסביר ה'חינוך' (מצוה צ"ב), שהטעם לאיסור של בשר וחלב, זה כמו הטעם שהוא כתב בענין של כשפים. ושם הוא כותב באיסור כלאיים, כגון כלאי ירקות ופירות וכלאי זרעים, וכלאי בהמה – טעם מאוד יפה, שכל דבר ודבר בעולם יש לו ממונה, כמובא במדרש (בראשית רבה ג, ו): "אמר רבי סימון אין לך כל עשב ועשב, שאין לו מזל ברכיע שמכה אותו, ואומר לו גדל" – וכעת נשים לב, לכל פרי ופרי יש ממונה מיוחד, אבל ברגע שלוקחים שני סוגי פירות ומרכיבים אותם ביחד, יוצא דבר שלישי ואם זה לא שייך לממונה של הפרי הראשון ולא לממונה השני – אזי עכשיו הקב"ה צריך להביא לפרי שיצא ממונה חדש. ולכן יש דברים שבהם הקב"ה מסכים לתת להם ממונה חדש, אבל יש דברים שהקדוש ברוך הוא לא רוצה לתת ממונה חדש.

דבר שהוא כלאים אין לו ממונה מתחילת הבריאה

טז. למשל לחמורים יש להם ממונה, ולסוסים יש להם ממונה מהבריאה בין לכללות המין ובין לכל פרט, ברגע שאתה מחבר חמור וסוס ביחד, יוצא פרד, שאין לו ממונה וצריך ליצור לו ממונה חדש, בגלל שהקב"ה ברא בבריאה רק חמורים וסוסים, אבל לא ברא פרדים, כל פעם שנולד פרד צריך ליצור בשבילו ממונה חדש, כי אין את זה מתחילת הבריאה. וגם זה דבר שהקב"ה לא רוצה שיהיה לו ממונה לקיים אותו, ולכן עבירה זו היא כמו 'כשפים', שאמרו בגמ' בסנהדרין (דף ס"ז): שנקראים 'כשפים' כי מכחישים פמליא של מעלה, כי בזה שאתה מחדש כלאים בעולם, אתה כביכול מכריח את הקב"ה לעשות מה שהוא לא רוצה, וליצור ממונה חדש לכלאים שעשיתה שהקב"ה לא רוצה בו.

אחרי שהפירות כבר הורכבו - מותרים באכילה

יז. אבל לעומת זאת, יש דברים שבהם הקב"ה מתיר את זה אחרי שזה כבר נעשה, כלומר אף שהדבר מתחילתו נעשה באיסור

מדאורייתא איסור בשר וחלב הוא רק בבשר בהמה טהורה, אבל בבשר חיה טהורה ועופות, וכן בבהמה טמאה אין איסור בשר וחלב. החיות הטהורות הן: "אֵיל וְצִבִּי וְחֲמוֹר וְאֶקָּו וְדִישָׁן וְתֹאוֹ וְזֶמֶר" (דרך אגב אומרים שהומר זו הגירסה, שלמרות שיש לה סימני טהרה לא אוכלים אותה). ויוצא שמדאורייתא מותר לבשל ולאכול בשר חיה או עוף בחלב, אלא שמדרבנן זה אסור.

ולכן אומר רש"י שכתוב שלוש פעמים 'לא תבשל גדי בחלב אימו' כי יש ג' מיעוטים: א. דוקא בהמה טהורה, ולא חיה. ב. למעט עופות. ג. למעט בהמה טמאה – ובכולם אין מדאורייתא איסור בישול אכילה והנאה בבשר וחלב. וקשה, למה רש"י מביא כאן פירוש שונה, שבספר שמות אמר שכתוב שלוש פעמים בשביל איסור אכילה, הנאה ובישול, ופה מפרש למעט חיה, עוף ובהמה טמאה. וקושיא שניה, מאיפה באמת נדע את שלושת המיעוטים האלו, הרי כבר ג' הפסוקים נצרכים לאיסור אכילה הנאה ובישול.

חז"ל והשולחן ערוך הביאו את שתי הדרשות

יג. אבל באמת המיעוטים לחיה עוף ובהמה טמאה, הם משנה מפורשת בחולין (דף ק"ג). ששם כתוב: "רבי עקיבא אומר: נאמר ג' פעמים: "לֹא תִבְשֵׁל גְדֵי בְחַלְבֵי אֲמוֹ" – פרט לחיה ועוף, ובהמה טמאה. וכן השולחן ערוך (י"ד סימן פ"ז ס"א) פסק להלכה את שתי הדרשות האלו, וכתב: "אֶחָד לְאִסוּר בִּישׁוּל, וְאֶחָד לְאִסוּר אֲכִילָה, וְאֶחָד לְאִסוּר הִנְאָה". (והוציא אכילה בלשון בישול, לומר שאינו אסור מן התורה אלא הדרך בישול). ובסעיף ג' כתב: "אינו נוהג אלא בבשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה, אבל בשר טהורה בחלב טמאה, או בשר טמאה בחלב טהורה, מתרים בבשול ובהנאה. ובשר חיה ועוף, אפלו בחלב טהורה, מתיר בבשול, ובהנאה; ואף באכילה אינו אסור אלא מדרבנן".

ואם כן צריך להבין, איך אפשר לדרוש מאותם שלושה פסוקים שתי דרשות? והתירוץ: כי מזה שנאמר שלוש פעמים איסור בשר וחלב, למדנו את הדרשה לאיסור בישול, אכילה והנאה. אבל יש עוד דיוק למה לא כתוב: 'לא תבשל בשר בחלב', למה כתוב "גְדֵי"? – מזה לומדים את הדרשה השניה שיש ג' מיעוטים: דוקא בהמה כמו גדי למעט חיה, ולמעט עוף, וגדי ולא בהמה טמאה. תראו את היופי, איך כל מילה בתורה נדרשת.

הסיבה שרש"י פירש בכל מקום כפי דרשה אחרת

יד. נעמוד על עוד דקדוק ברש"י: למה רש"י בספר שמות (משפטים וכי תשא) בחר לפרש רק את הדרשה של ג' איסורי בישול, אכילה, והנאה, וכאן בפרשת ראה רש"י בחר לפרש רק את ג' המיעוטים, שבא למעט חיה ועוף ובהמה טמאה? והתשובה: בפרשת משפטים ובכי תשא – האיסור של "לֹא תִבְשֵׁל גְדֵי בְחַלְבֵי אֲמוֹ" נכתב אחרי הפסוק: "שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרָךְ אֶל פְּנֵי הָאֵדָן ה'" – ונסמך למצוה של שלושה רגלים שהם המועדות. לעומת זאת בפרשת 'ראה', האיסור של בשר בחלב נסמך לפרשה של הבהמות הטהורות, החיות, והדגים, והעופות, ולאיסור נבלה. והביאור הוא כך: כשמדברים על קרבנות בבית המקדש, אומרת

חדש, זה הזמן של לידת הממונה. וזה גם הטעם במצות ביכורים, שכל עץ משבעת המינים כשהוא נותן את הפרי הראשון שמים לו גמי ועושים בו סימן, ומעלים אותו לבית המקדש. מה הסיבה? ברגע שהעץ נתן את הפרי הראשון של אותה שנה, זה הזמן של לידת ממונה חדש. ועובדי עבודה זרה יודעים שבשעה שנולד ממונה חדש, הם יכולים לפעול איתו. כידוע גם בעולם הזה, כשיש ממונה בתפקיד חדש, יכולים קצת לשנות אותו לכיוון שאתה רוצה, וכמו בפוליטיקה, כל ממונה חדש, עדיין אפשר לפעול איתו יותר בקלות, מאשר לשנות את הזקנים הוותיקים.

היו עושים עבודה זרה מביכורים

כא. ועובדי ע"ז הם יודעים את זה, ולכן בפירות הביכורים היה אפשר לעשות ע"ז, וכמו שלבן עשה תרפים מבן בכור, כי ברגע שנולד בן בכור במשפחה, הוא גם כן מביא איתו ממונה חדש למשפחה הזאת, וזו גם הסיבה שכל האחים צריכים לכבד בעיקר את האח הגדול הבכור יותר מכולם, כי בלידה שלו נולד ממונה על כל הילדים שיוולדו אחר כך. וזו גם הסיבה שבמצרים עשו ע"ז מהבכורות, כי בכור זה דבר מאוד חזק, כיון שבלידתו נולד ממונה חדש, ואז אני יכול לפעול בכיוון שאני רוצה. וכך התרפים עשויים מגולגולת של בכור, וכנגד זה באה מוות ביכורים, שלוקחים את הפרי הראשון ומביאים אותו לבית המקדש, ואז מה קורה? בזה אתה מכניע את העבודה זרה, ואתה מקדש את הממונה, להביא את הביכורים לבית המקדש. ואומר הזוהר שלכן מזכירים במצות ביכורים את לבן, כי הביכורים הוא כנגד העבודה זרה שלו וכשפוי, אמנם הזוהר קיצר בזה מאוד מאוד, אבל זה עומק הענין בעז"ה.

גאונות הרוגצ'ובער ואמירת החזו"א על ר' חיים קנייבסקי

כב. יש ספר 'צפנת פענח' (לרבי יוסף רוזין שהיה גאון עצום וענק שחי בדווינסק) והוא היה 'הרבה' של החסידים שם, וידיעת התורה שלו היתה פלאית. גם ר' חיים קנייבסקי כבר כשהיה בחור צעיר הכיר דודו החזון איש את ידיעת התורה הפלאית שלו ושיבח אותו ואמר: שר' חיים יהיה הרוגצ'ובער של הדור הבא. זה היה השבח הכי גדול שיש, ובפרט שאומר אותו איש אמת כהחזון איש. כשעשו את השידוך בין הבת הבכורה של הרב אלישיב לבין ר' חיים קנייבסקי, השדכן היה החזון איש בעצמו, והוא אמר להרב אלישיב שר' חיים יהיה הרוגצ'ובער של הדור הבא. ובאמת כך היה.

ספר 'מפענח צפונות'

כג. הרוגצ'ובער בגאונות שלו חידש חידושים עצומים ומקוריים מאוד בתורה, רק שבאמת זה מאוד קשה להבין את הספר שלו, כי תמיד הוא כותב: 'עייין... עייין... עייין', וכמעט הוא לא מסביר כלום, אלא הוא רק רומז לך. היה בדור הקודם עוד גאון גדול מאוד שקראו לו רבי מנחם מנדל כשר, בעל ה'תורה שלמה'. והוא כתב ספר בשם 'מפענח צפונות' הוא לקח כמה עניינים מכל ספרי 'צפנת פענח', ופיענח אותם בצורה יפה וברורה.

כלאים, בכל אופן אין הדבר נאסר באכילה, ולכן כלאי אילן או זרעים מותרים באכילה, האיסור הוא להרכיב, אבל אין איסור לאכול את ההרכבה, ורק כלאי הכרם אסורים באכילה. ולכן יש הלכה מעניינת בפירות מורכבים, כמו תפוזינה פומלית ועוד, שלמרות שאסור לעשות את זה לכתחילה, מותר לאכול את זה, אחר שזה כבר נעשה. יותר מזה, כבר מותר לשתול מהגרעינים שלו עץ חדש מהפירות שכבר נעשו.

והביאור בזה, כי דברים שהקב"ה לא עשה להם ממונה בשעת הבריאה, ולכן אסור להרכיב אותם, כדי לא להכריח כביכול ליצור להם ממונה חדש. אבל אחרי שכבר נעשו, וכבר נעשה להם ממונה, אין בעיה להמשיך לעשות את אותם פירות, כיון שכבר יש להם ממונה. אבל יש דברים שגזרה חכמתו ית', שאין רצונו שיהיה קיום לזה הממונה – כמו בכלאי הכרם, לכן אסור לקיים את המין הזה, ואסור באכילה ובהנאה, ואסור לשתול מפירותיו.

סמיכות מצות ביכורים ללבן הארמי

יח. ונסביר את הדברים יותר בעומק: כתוב (שמות כג, יט): "וְרֵאשִׁית בְּפִרְיֵי אֲדָמְתְּךָ תָּבִיא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ" הזוהר (משפטים ח"ב דף קכה.) שואל: מה הקשר בין מצות ביכורים לבין לבן הארמי שצריך להזכיר אותו במצות ביכורים? עונה הזוהר, פרשת ביכורים באה להכניע את קליפת לבן. ולמה צריך להכניע את לבן עם 'ביכורים'? כי הע"ז של לבן היתה התרפים.

התרפים של לבן היו אומרים עתידות

יט. איך היו עושים את התרפים? מובא במדרש (תנחומא ויצא יב) 'מביאים אדם בכור ושוֹחֲטִים אותו, ומולחים אותו בַּמֶּלַח וּבַשֶּׁמֶם, וְכוּתְבִין עַל צֵיץ זָהָב שֵׁם רוּחַ טְמָאָה, וּמְנִיחִין הַצֵּיץ בְּמִכְשָׁפוֹת תַּחַת לְשׁוֹנוֹ, וּמְנִיחִין אוֹתוֹ בְּקִיר, וּמְדַלֵּקִין לְפָנָיו נְרוֹת וּמְשַׁתְּחִים לוֹ, וּמְדַבְּרֵי עִמָּם בְּלִחָשׁ'. והיה להם כח לומר עתידות. (כמובא בזוהר בראשית ח"א קס): וְלִבְנֵי הַמִּכְשָׁף שֶׁל כָּל הַמִּכְשָׁפִים שֶׁבְּעוֹלָם, וְכֵן הָיָה יוֹדֵעַ אֵת כָּל מַה שְׂרוּצָה לְדַעַת. כתוב (בראשית לא, יט): "וְלִבְנֵי הַלֵּף לְגֹזֵז אֶת צֵאֲנוֹ וְתַגְנֹב רָחַל אֶת הַתְּרָפִים אֲשֶׁר לְאַבְיָה". מה הסיבה שרחל לקחה את התרפים? יש כמה פירושים. רש"י מפרש (בשם המדרש בראשית רבה עד, ה) שרצתה להפריש את אביה מעבודת אלילים. ויש פירוש של המדרש (תנחומא שם), בְּדֵי שְׂלֵא? הוּא אוֹמְרִים לְלִבְנֵי שְׂעֵקֵב בּוֹרַח עִם נְשָׁיו וּבָנָיו וְצֵאֲנוֹ.

יוצא שרחל לקחה אותם כי היא לא רצתה שלבן ידע לאן הם ברחו, והם יהיו אומרים לו בדיוק איפה הם נמצאים (ללבן כבר אז היה לו זיווי... אין חדש תחת השמש) ולכן לבן ישר נזעק על התרפים, כי מיד כשחזר לביתו וראה שיעקב לא נמצא, הוא רצה לשאול בתרפים, וראה שהתרפים לא נמצאים, ולכן חשד שיעקב התחכם ולקח את התרפים, ולכן אמר לו (בראשית לא, ל) "לָמָּה גָּנַבְתָּ אֶת אֱלֹהֵי?".

מצות ביכורים מכניעה עבודה זרה

כ. על כל פנים יוצא שהכוח של לבן מהתרפים שזה בכור בן בכור. מה הנקודה של בכור? כל פעם כשנולד בכור, או עץ שנותן פרי

תערובת 'שכונית' ותערובת 'מזגית'

כד. אחת הנוסחאות של הרוג'צ'ובער (מפענח צפונות סי' ח) הייתה שיש שני סוגים של תערובות, יש תערובת 'שכונית', ויש תערובת 'מזגית' (תרכובת). מה ההבדל ביניהם? למשל סלט שיש בו עגבניות, מלפפונים, פלפל וכו' – זו תערובת שכונית (מלשון 'שכן'), כי יש פה עגבנייה, ומלפפון, ופלפל שהם רק בשכנות, אבל כל אחד מהם נשאר גוף בפני עצמו, ולא נוצר מהם דבר חדש, ולכן גם אפשר להפריד אותם חזרה. לעומת זאת כעושים בצק מקמח ומים, וְלְשִׁים ביחד – זו תערובת מזגית (תרכובת) – נוצר פה דבר חדש, ולכן אי אפשר להפרידו שוב. כלומר, שלהלכה בכל תערובת אנחנו חוקרים מהי סוג התערובת שנעשתה כאן, האם זו רק תערובת שכונית, ואז הדין שלה כך, או שזוהי תערובת מזגית שנוצר כאן דבר חדש, ואז הדין שלה אחרת.

אם נתבונן, בתערובת שכונית – שני המרכיבים הם עדיין ב'עין', ואין כאן משהו שלישי שנוצר, אלא שיש את הממונה על המלפפון, והממונה על העגבנייה, והממונה על הפלפל וכו', והם כולם ביחד והכל בסדר. לעומת זאת בבצק שעשוי מקמח ומים שאופים ממנו לחם – נעשה פה דבר חדש בתערובת מזגית, ואם כן נוצר כאן ממונה חדש. וכשיש ממונה חדש, יש סכנה של עבודה זרה וכשפים, ולכן יש דברים שגזרה חכמתו יתברך לעשות בדבר הזה מצוה, כדי להכניע אותם.

מצות חלה - משום שהיא 'ראשית'

כה. וגם ענין זה הוא טעם מצות חלה, כתוב (במדבר טו, כ): 'רִאשִׁית עֲרֹסֹתֶיכֶם חֻלָּה תָּרִימוּ תְּרוּמָהּ' – כתוב כאן את המילה 'ראשית', וזה הכח והעוצמה בלחם שיש כאן תערובת מזגית, שנעשה כאן דבר חדש, ולכן צריך לתקן אותו ולהפריש חלה, בשביל הממונה החדש שנעשה בכל עשיית לחם.

וצריך לדעת את הסוד בזה, שבכל פעם שיוצרים דבר חדש, אז או שזה אסור לגמרי כמו בכלאיים, כמו שאסור לעשות פרד, או כלאי זרעים וכלאי אילנות – כי זה דבר חדש כזה שאין רצונו של הקב"ה ליצור עליו ממונה חדש. ויש פעמים שבהם אסור להשתמש ולאכול את הדבר, רק אחרי שעושים איזה דבר שמתקן כמו מצות חלה, ומצות ביכורים, וכמו מצות פדיון פטר רחם. שג"כ למה צריך לפדות את הבן הבכור? כי כשהבן הבכור מגיע לעולם זה תערובת מזגית – הבן הוא תערובת של אבא ואמא והוא דבר חדש, ויש לו ממונה חדש, ולכן צריך לתקן ולעשות פדיון.

בשר וחלב תערובת מזגית

כו. ועוד דוגמה לנושא שלנו – בשר וחלב. כשמבשלים בשר וחלב יחד נוצר דבר חדש, שהקב"ה לא רוצה ליצור לו ממונה. וכעת אחרי הטעם של החינוך, נוכל להבין למה יש איסור על הבישול, גם בלי לאכול, ובלי ליהנות, כי עצם זה שיצרת תערובת מזגית של בשר וחלב ביחד, ונעשה דבר חדש שלא היה לו ממונה, זה בדיוק אסרה התורה בבשר וחלב.

לרמב"ם בשר וחלב היו עושים בשביל עבודה זרה

כז. יש עוד טעם של הרמב"ם שמביאים הראשונים, שהסיבה שאסור בשר וחלב זה בגלל שכך היו עושים לעבודה זרה. וזה מאוד מענין, כי הרמב"ם אומר, אע"פ שקראתי ספרים לא מצאתי את הדבר זה כתוב בשום מקום, אבל לבי אומר לי שככה היו עושים עובדי עבודה זרה הקדמונים. (זה ממש פלא לקרוא את זה, ולראות את הכוח העצום של הרמב"ם שאומר לך למרות שאין לי מקור – לבי אומר לי שכך היו נוהגים עובדי ע"ז). והאמת שיש קצת מקור לדברי רמב"ם, מדברי הזוהר.

ספר קרית מלך של ר' חיים קנייבסקי

כח. ולפני כן נספר סיפור – הספרדים אוהבים ללמוד זוהר והאר"י ז"ל אבל אצל האשכנזים בפרט בדור הקודם, לא כל כך. ופעם שאלו את רבי חיים קנייבסקי, איך אתה לומד זוהר? והוא ענה להם תירוץ מקורי – ואמר כך: 'היות שרציתי לכתוב ספר שנקרא 'קרית מלך' ששם ר' חיים כתב מקורות לדברי הרמב"ם שאף אחד מהנושאי כלים (כסף משנה, מגיד משנה, הרידב"ו, לחם משנה, מגדל עון, הגהות מיימוניות וכו') לא הביאו, ור' חיים מצא להם את המקור.

ופעם סיפר רבי ברוך פוברסקי (ראש ישיבת פונובויז) שלפני 60 שנה הוא ועוד כמה רבנים כשהיו צעירים היה להם מנהג לנסוע כל יום שישי לתל אביב לחנות 'ספריית' (אחים גיטלר) שלשם היו מגיעים אז כל הספרים החדשים, וגם ספרים נדירים, וזה היה תענוג שלהם, ומכיון שלרבנים לא היה כסף לקנות ספרים, בעה"ב הרב גיטלר היה נותן להם מקום בחנות שיקראו בספרים החדשים שיצאו.

ואז בזמנו יצא הספר 'קרית מלך' של רבי חיים קנייבסקי, שהיה אברך בן 30 שכתב את הספר הגאוני הזה. וכשהם קבלו את הספר, אמר הרב פוברסקי למוכר: 'תשמע, אני מצאתי מזמן מקור לרמב"ם ע"פ פירוש רש"י בתמורה, ואף אחד לא כתב את המקור הזה, אם בספר הזה הוא יביא את המקור הזה, אני מיד קונה את הספר'. והוא פתח וראה שבספר מופיע בדיוק המקור מרש"י בתמורה, ואז הוא כל כך התפעל, ואמר: 'עד שהתייגעתי למצוא את המקור הזה, בא האברך הזה, והביא את זה בין כל אלפי המקורות שהביא בספר שלו. וזו הגדלות של ידיעת התורה של רבי חיים קנייבסקי, ובגיל כל כך צעיר.

ונחזור לסיפור ששאלו את רבי חיים, למה אתה לומד זוהר? ענה להם רבי חיים: אני יודע שהרבה מקורות של הרמב"ם, זה בתשובות הגאונים שהיה להם את ספר הזוהר, וע"י שאני לומד את הזוהר, מתגלים מקורות של הרבה הלכות, ואפ"י שהרמב"ם לא ראה את הזוהר עצמו, הוא למד את זה בתשובות הגאונים, ולכן החלטתי ללמוד כל יום דף זוהר (ורבי חיים כל דף שהוא לומד, זה כמו שאתה שומר במחשב, וזה נכנס להארד דיסק שלו), עד שסיימתי את כל הזוהר, וכך כתבתי את כל המקורות שמצאתי. ועכשיו אחרי שכבר למדתי את הזוהר פעם אחת, הכנסתי את זה לסדר הלימוד שלי – וכך בכל שנה הוא היה עושה סיום הזוהר עם כל התורה. וכך היה לצדיק הקדוש הזה 'תירוץ' טוב למה הוא לומד הזוהר.

נבוכדנצר היה אוכל בכל יום בשר בחלב להגביר אכזריותו

כט. הזוהר (משפטים ח"ב דף קכה): אומר שנבוכדנצר הרשע היה מלך אכזר, והוא שלט בשליטה מוחלטת בלי מצרים, והיה אוכל כל יום בשר בחלב, אפילו שהיה אוכל גם דברים אחרים, אבל מאכילת בשר וחלב לא הניח מלאכול בכל יום. וביאור הענין, ענין של בשר וחלב זה להגביר את האכזריות, כי לבשל את הגדי בחלב של אמא שלו, זה ענין של אכזריות, וזה טעם איסור בשר בחלב. ואילו נבוכדנצר שרצה דוקא להגביר את האכזריות שלו, לכן היה מקפיד לאכול בשר וחלב בכל יום.

וזה היה הענין של העובדי עבודה זרה, שהיו עושים כל מיני מעשים נוראים, כדי להגביר בעצמם את מידת האכזריות, כמו שהיו נוהגים להקריב קרבנות אדם לעבודה זרה – וזה מתאים לדברי הרמב"ם שבשר וחלב זה היה התקרבות של עבודה זרה. כתוב בספר מלכים אצל אליהו הנביא, שכשהגויים עובדים ע"ז, הם היו מכים את עצמם בחרבות ורמחים עד שפוך דם עליהם, וכל זה כדי להגביר בהם את מידת האכזריות (ברוך ה' שהבדילנו מן התועים). וזה מקור יפה לדברי הרמב"ם. וכעת לפי טעם זה של הרמב"ם נבין למה יש איסור הנאה בבשר חלב, מכיון שכל איסורי עבודה זרה הם לא רק איסור אכילה אלא גם איסורי הנאה.

ע"י בישול בשר בחלב מחזירים את החלב להיות דם

ל. טעם גאוני כתב רבינו בחיי (בפרשת משפטים): שהרי חלב מגיע מהדם, וכמו בא בגמרא (נדה ט.) "דם נעקר ונעשה חלב" – ויוצא שאשה מניקה חלב זה בעצם הדם שלה, אלא שהדם נהפך ונעשה חלב, והחלב הזה כל כך טהור עד שמותר לשתות אותו, ויש פה חידוש, כי לכאורה החלב היה צריך להיות אסור משום 'אבר מן החי', וכמו בפרשה שלנו כתוב שאסור לאכול בשר אבר מן החי, ולמה כשחולבים את הבהמה אין איסור 'אבר מן החי'? והתשובה: כי החלב נעשה כל כך טהור וקדוש שאין כאן שום איסור.

אומר רבינו בחיי דבר מאוד מעניין, יש אפשרות אחת להחזיר את החלב למצב של דם. ואיך עושים את זה? ע"י שמבשלים חלב עם בשר – מחזירים אותו למצב של דם. וההסבר: כשאוכלים דם, מערכת העיכול כמעט לא פועלת עליו, כי הדם ישר נספג בגוף. והיות שהדם לא עובר כל כך תהליך עיכול, אלא נספג מאוד בדם שלנו זה גורם שהאדם האוכל אותו יורד לבחינה של בהמה – מחמת שהדם הוא הנפש של הבהמה, והוא לא מתבטל באכילה, ולכן אסור לאכול דם. אולם כשאדם אוכל בשר, מערכת העיכול שלנו מעבדת כל כך את הבשר, עד שהיא עושה ממנו דבר חדש, זה לא הבשר שהיה. ואומר רבינו בחיי שהסיבה לאיסור של בשר וחלב, כי ברגע שמבשלים את הבשר בחלב מחזירים את החלב למצבו הקודם להיות דם.

הטעם שדגים מותרים מעיקר הדין בחלב

לא. ויוצא דבר מענין, שיסוד האיסור של בשר וחלב זה איסור אכילת דם. ותראו איך זה דבר גאוני – הרי ההלכה אומרת

שמותר לאכול חלב עם דגים, ואמנם הספרדים מחמירים בזה, בגלל שמרן ה'בית יוסף' (יו"ד פ"ז) כתב שזה מסוכן, אבל זה לא כתוב בשום ספר, ובגמ' כתוב שמותר. ובכל זאת רוב הספרדים נוהגים לא לאכול דג בחלב. עכ"פ מעיקר הדין מותר רק חשש סכנה (לפי הבית יוסף) אני זוכר כשלמדתי בישיבה ליטאית, הבחורים היו אוהבים לעשות טוסט עם גבינה וטונה, וזה מאוד מצוי. וגם הרב עובדיה אומר שכל האיסור רק בחלב וגבינה, אבל חמאה הוא מתיר לאכול עם דגים. והסיבה שמותר לאכול דג עם חלב, מכיון שלפי ההלכה מותר לאכול דם דגים, וכיון שאין איסור לאכול דם דגים, לכן מותר גם כן לבשל דגים עם חלב, כי היות שאין איסור בדם של דגים, הבשר של הדגים הוא לא גורם להחזיר את החלב לדם אסור כמו בבשר וחלב, כי רק בשר שמייצר דם אסור כמו בשר בהמה, הוא יכול להחזיר את הדם לחלב, אבל לא בשר דג.

הטעם שמדאורייתא מותר בשר עוף בחלב

לב. מסביר רבי נתן בליקוטי הלכות (הל' בשר וחלב הלכה א') שזה גם הטעם שנאסר דוקא בשר וחלב, ולא עוף בחלב. שהרי לעוף עצמו אין לו חלב, וכיון שהבשר שלו לא מייצר חלב, אז גם אין לו כוח להחזיר את החלב לדם. ואומר רבי נתן יותר מזה: למה בחיה אין מדאורייתא איסור בשר בחלב, הרי לחיה ג"כ יש חלב?

והוא עונה דבר מאוד עמוק, הדם של חיה ושל עוף הם יותר טובים מדם של בהמה. מה הראיה? בדם בהמה אין מצוה של כיסוי הדם (חולין פד.). אבל בחיה ועוף יש מצות כיסוי הדם, ולמה? מסביר רבי נתן כי הדם של חיה ועוף הוא דם שיש בו קדושה (למרות שהוא אסור באכילה), ולכן יש בו מצווה דאורייתא של כיסוי הדם, וכיון שזה לא כמו דם בהמה, אין איסור לאכול עוף או חיה בחלב מהתורה אלא רק מדרבנן (לגבי אכילה אין הבדל, אם זה איסור דאורייתא או דרבנן, רק לדעת את שורש הדברים, ויש כמה הלכות שיוצאים מזה). ולכן הבישול של בשר חיה, או עוף בחלב, הוא לא מחזיר את החלב להיות דם, כי גם הו יחזור, זה לא אסור כמו בדם בהמה.

בעוף צריך שחיטת סימן אחד ולכן הדם שלו צריך כיסוי

לג. אומר רבי נתן, שכל הענין מתחיל במצוות השחיטה. שהרי מצות שחיטה היא בסימנים, ושחיטת הסימנים היא כדי להוציא את הדם מהבהמה. ולכן בעוף שהשחיטה שלו היא פחותה, כי שוחטים בו רק סימן אחד, ולא שני סימנים, בגלל שהדם שלו יותר מזוכך. ולכן אומר רבי נתן, כיון שבעוף אין איסור של דם כמו בבהמה, לכן יש בו דיין של כיסוי הדם (אמנם זה לא מסביר את החיה שיש בה שחיטה של ב' סימנים, ובכל אופן יש שם כיסוי הדם, וזה רק מסביר גבי עוף). וזה גם הטעם שבדגים לא צריך בכלל שחיטה, כיון שאין בהם בכלל איסור אכילת דם. ה' יזכה אותנו למתיקות התורה – ולדבקות אמיתית בהשם יתברך, ולגאולה השלמה ברחמים אמין.

שבת שלום ומבורך. עריכה: ליאור גבע